

ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЗЕМНОГО НАВЧАННЯ БОЙОВИМ ПОЛЬОТАМ МАЙБУТНІХ ЛЬОТЧИКІВ ТАКТИЧНОЇ АВІАЦІЇ

Резюме

У статті, що є публікацією окремих положень докторського дисертаційного дослідження, презентоване авторське концептуальне бачення проблеми наземного навчання бойовим польотам (наземного бойового навчання) майбутніх льотчиків тактичної авіації. Ця важлива складова фахової підготовки військових пілотів практично не досліджувалася з позицій професійної авіаційної педагогіки та військової педагогіки. Автором відмічено, що в практиці вітчизняних закладів вищої військової освіти (ЗВВО) вона функціонує досить традиційно і не враховує новітні науково-теоретичні підходи і рекомендації. Між тим, формуючи первинну готовність майбутності військових льотчиків до власне льотного навчання і виконання бойових польотних завдань, наземне навчання бойовим польотам закладає фундамент на майбутнє для ефективної професійної діяльності. Воно стає особливо актуальною в сучасний складний період для нашої держави, зважаючи на зовнішню агресію, гібридну війну та перехід на стандарти НАТО. Метою та завданням статті є обґрунтування наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації як нового окремого напрямку військової педагогіки та виокремлення його педагогічних особливостей. На основі комплексу загальнонаукових, спеціальних педагогічних та емпіричних методів, автор розглядає наземне бойове навчання як самостійну педагогічну конструкцію, принципово відмінну від методики льотного навчання та наземної підготовки до польотів. Пропонується визначити наземне навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації як розділ військово-педагогічної науки, що досліджує закономірності формування на землі особистості, бойова діяльність якої здійснюється у повітрі й обґрунтовує зміст, форми і методи системи наземного виховання, навчання й освіти в цілому майбутніх льотчиків тактичної авіації. Теорія цієї педагогічної конструкції ще знаходиться в стані розробки (потребують уточнення й експериментального підтвердження методологічний інструментарій, принципи і форми організації, критерії і методи оцінки професійної готовності), але вже сформульовані об'єкт, предмет, сутність і завдання. Виділені й обґрунтовані її основні педагогічні особливості – інтегративний і багаторівневий характер наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації, що повинно знайти практичне відображення в конкретних положеннях освітнього процесу вітчизняних ЗВВО.

Ключові слова: бойовий політ; наземне бойове навчання; педагогічна система забезпечення якості; педагогічні особливості; підготовка майбутніх льотчиків; тактична авіація.

Вступ. Новітні стратегічні документи України в галузі оборони і національної безпеки, прийняті в умовах військової агресії проти нашої держави та зміненої геополітичної ситуації останніх шести років, у числі фундаментальних пріоритетів визнають модернізацію військової освіти і фахової підготовки військових кадрів (Стратегія національної безпеки України, 2015), зокрема для потреб тактичної авіації Повітряних Сил Збройних Сил України (ПС ЗС України). Остання, будучи основою бойової авіації ЗС України, здатна самостійно і у взаємодії з іншими видами збройних сил вирішувати тактичні (оперативно-тактичні) бойові завдання різної складності, виконує на сьогодні оборонно-стримуючу функцію. У рамках загальної військової реформи в Україні та конституційно закріпленого курсу на вступ до НАТО відбувається поступове оновлення і модернізація парку літаків тактичної авіації, оснащення її новими обладнанням і зброєю, вивчаються та впроваджуються нові тактичні прийоми виконання бойових польотів.

Закономірно за цих умов зростання психологічного та фізичного навантаження, інтенсивності, рівня спеціальних військово-авіаційних знань, умінь і навичок майбутніх військових льотчиків тактичної авіації. Усе це актуалізує звернення до проблеми науково-теоретичного забезпечення і відповідності фахової підготовки майбутніх льотчиків тактичної авіації як у процесі льотного, так і наземного навчання. При цьому, недостатньо дослідженим у вітчизняній військовій педагогіці й авіаційній психології та професійній педагогіці залишається питання наземного навчання бойовим польотам (наземного бойового навчання).

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблема наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації як самостійна педагогічна конструкція досі ще не

досліджувалась. Окремі її аспекти вивчались як частина психологічного вчення про готовність військових льотчиків до професійної діяльності, в рамках теорії методики льотного навчання й інших тематик авіаційної психології та професійної педагогіки.

Серед наукових тем і напрямів найбільш дотичними до порушеної проблеми є роботи, що представлені у психолого-авіаційних дослідженнях: психічні особливості льотної праці та діяльності (Д. Гандер, Н. Завалова, Б. Ломов, В. Марішук, К. Платонов, Б. Покровський, В. Пономаренко та інші); особливості станів психічного напруження курсантів-льотчиків у період наземної підготовки (Д. Приходько); стресостійкість і підготовка пілотів до дій в екстремальних ситуаціях польоту (А. Ворона, Р. Макаров, В. Марущак та інші); теорія прийняття льотним складом рішень (В. Дружинін, І. Короткий, Г. Курзенков, В. Шадріков, Д. Шпаченко та інші).

З числа суміжних психолого-педагогічних досліджень у контексті нашої проблеми на увагу заслуговують такі: щодо особливостей професійної підготовки військових льотчиків Д. Гандера, П. Корчемного, Т. Плачинди, В. Пономаренка та ін.; щодо педагогічних основ професійної підготовки льотного складу П. Картамишева, О. Керницького, П. Онпченка, Р. Макарова, О. Тарасова та ін.

Педагогічні праці з близьких проблем представлені Т. Джамгаровим, Є. Мілеряном, В. Небиліциним, Б. Тепловим, В. Трошиним (професійний відбір льотчиків); О. Деминським, Є. Клімовим, В. Марішук (формування професійної придатності); В. Бондаренком, В. Юсовим (розвиток професійного мислення військових пілотів) та іншими.

Мета статті – представлення авторського концептуального бачення наземної бойової підготовки як однієї з провідних складових якісної фахової підготовки майбутніх льотчиків тактичної авіації. Основним **завданням статті**, при цьому, є обґрунтування наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації як нового окремого напрямку військової педагогіки та виокремлення його педагогічних особливостей.

Методи та методики дослідження. При опрацюванні порушеної проблеми використовувалася така методологія: загальнонаукові підходи (аналіз і порівняння – для вивчення рівня дослідженості проблеми; наукового синтезу – для виділення раніше не досліджених аспектів; систематизація й узагальнення – для формулювання мети, завдань і результатів дослідження); спеціальні педагогічні й емпіричні методи (аналіз спеціальних джерел (нормативно-правових актів, керівних і методично орієнтованих документів) – для встановлення змісту та рівня методичного забезпечення наземної бойової підготовки у вітчизняних ЗВВО; спостереження і бесіди – для дослідження існуючої практики наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації в Україні).

Результати. Тактична авіація (ТА) ЗС України, що складається з винищувальної, бомбардувальної, розвідувальної і штурмової авіації, є найбільш високоманевреною та безздатною частиною ПС ЗС України. Її інституціональне становлення відбувалося на початку ХХІ ст. у складних умовах і жорстких дискусіях навколо реформування радянської армійської спадщини – Військово-Повітряних Сил (ВПС) та Військ Протиповітряної Оборони (ВППО). У 2004-2005 рр., внаслідок об'єднання ВПС і ВППО, за зразком Air Force більшості провідних армій світу, було створено новий вид Збройних Сил – Повітряні Сили (Жамінський, 2016), що було нормативно зафіксовано в змінах до Закону України «Про Збройні Сили України» (Про Збройні Сили України, 1991). З 2006 р. у рамках реалізації Державної програми розвитку ЗС України на 2006 – 2011 рр. відбувалося створення власне ТА як окремої складової авіації ПС ЗС України засобами військового менеджменту та логістики.

Сучасна тактична авіація, що веде свій початок від радянської фронтової авіації з більш ніж семидесятирічною історією, здатна виконувати широкий спектр бойових завдань оборонного, оборонно-стримуючого, стримуючо-атакуючого й атакуючого характеру по всій глибині оперативного розташування військ противника, з використанням різних видів зброї, як самостійно, так і у взаємодії з іншими видами та родами військ. Військові фахівці виділяють декілька груп бойових завдань, що виконує ТА: 1) основні – знищення авіації противника; знищення або придушення наземних сил противника, його ешелонованої оборони, комунікацій та інфраструктури; тактична повітряна розвідка; здійснення спільних рейдів високоманеврових сил; 2) додаткові – знищення противника на морі спільно з ВМС (повітряні та морські цілі); охорона морських комунікацій та інші (Лезік et al., 2010). З початком АТО (ООС) в 2014 р. та орієнтуванням тактичної авіації на здійснення оборонно-стримуючої функції бойові завдання ще більше ускладнилися.

Такий широкий спектр складних бойових польотних завдань у поєднанні зі стрімким технічним прогресом бойових авіаційних комплексів (БАК) вимагає від військових льотчиків високої фахової підготовленості та психологічної готовності до бойових польотів. Ґрунтовний аналіз таких вимог з позицій наукових досягнень сучасної авіаційної психології та педагогіки, військової педагогіки та практики вітчизняної тактичної авіації здійснений нами в одній з попередніх публікацій (Невзоров,

2020). Тому в започаткованій статті ми лише акцентуємо увагу на критично важливих положеннях, що є похідними від цих вимог. По-перше, на необхідності змін у фаховій підготовці майбутніх військових льотчиків тактичної авіації, передусім теоретичних і методичних засад підготовки та виконання бойових польотів (у першу чергу – її застарілій наземній складовій), пов'язаних з невідповідністю між рівнем підготовки льотного складу та сучасними вимогами до ведення бойових дій частинами (підрозділами) тактичної авіації. По-друге, на необхідності формування нових особистих (агресивності, цілеспрямованості на перемогу, критичного відношення до себе, ентузіазму й ініціативності, воєнної хитрості) та психологічних якостей (стійкості до стресу та дезорієнтації, образності мислення, розумової гнучкості, високого професійного інтелекту, завадостійкості) льотчика тактичної авіації. До речі, на них свого часу пророчо вказував видатний український військовий льотчик Є. Крутень (Савин, 1995).

Вище зазначене об'єктивно висуває на порядок денний фахової підготовки майбутніх військових льотчиків фундаменталізацію теоретичної підготовки (Квятош, 2010), у тому числі до бойових польотів, що якраз і здійснюється в процесі наземного навчання.

Бойовий політ як наукова категорія запозичений теорією авіаційної психології і педагогіки з військових наук. Його законодавче визначення закріплене у Правилах польотів державної авіації в повітряному просторі України, затверджених наказом Міністерства оборони України від 09.12.2015 р. № 700 (із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства оборони України від 08.01.2020 р. № 2): «бойові польоти (польоти за призначенням) – польоти на виконання бойового завдання (завдання за призначенням)» (Правила польотів державної авіації..., 2015). У цьому та подальших дослідженнях щодо професійної підготовки майбутніх військових льотчиків тактичної авіації будемо розглядати бойовий політ як основний вид професійної діяльності військових льотчиків, спрямований на виконання бойового завдання, а готовність до нього (фізична, психологічна, технічна) – як ключовий компетентнісний індикатор педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх льотчиків тактичної авіації до виконання бойових польотів.

Реалізація вище вказаної фундаменталізації теоретичної підготовки військових льотчиків щодо підготовки до бойових польотів можлива не за рахунок збагачення методики льотного навчання, а шляхом розробки і впровадження в освітній процес адекватної сучасним потребам педагогічної системи забезпечення якості підготовки майбутніх льотчиків тактичної авіації до виконання бойових завдань на основі експериментально підтвердженої моделі наземного навчання бойовим польотам. Такий шлях вимагає створення окремого відповідного науково-теоретичного підґрунтя в рамках вузької області військової педагогіки. По суті, мова йде про назрілу необхідність формування в рамках останньої окремої теорії (підтеорії) наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації як самостійного розділу військово-педагогічної науки.

Доцільність такої пропозиції обґрунтовується ще й тим, що вказана педагогічна конструкція не вкладається в межі методики льотного навчання (МЛН) та наземної підготовки до польотів.

Перша найчастіше фігурує в основних дослідженнях авіаційної та військової педагогіки, а також у методично орієнтованих документах області військово-авіаційної освіти щодо професійної підготовки майбутніх льотчиків. Найвиразніше, на нашу думку, тлумачення МЛН запропонував Д. Гандер, який вважає її педагогічною наукою (галуззю педагогіки – автор.), що вивчає специфічний прояв закономірностей професійного навчання льотчиків; дидактикою льотного навчання (Гандер, 2007). Аналіз основних джерел дозволяє в цілому розуміти її як відносно самостійну педагогічну теорію, що вивчає особливості та закономірності оволодіння льотною професією з точки зору навчання і виховання крізь призму особистості майбутнього льотчика. Методика при цьому розуміється у двох значеннях: у широкому – як сукупність засобів пізнання предмету цього педагогічного явища й у вузькому – як комплекс організаційно-технічних способів і прийомів, покликаних сформувати професійно значимі вміння та навички льотної справи. Натомість наземне навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації є автономним елементом освітнього процесу, що спрямований на обґрунтування змісту, форм і методів навчання й виховання майбутніх льотчиків тактичної авіації та вивчає закономірності формування на землі особистості, бойова діяльність якої здійснюється у повітрі.

Наземна підготовка до польотів традиційно розглядається в науково-авіаційному середовищі та в керівних документах Міністерства оборони України як окремий етап льотної підготовки після теоретичної і до власне польотів, що спрямований передусім на відповідну операційно-технічну діяльність і практичне засвоєння теоретичної підготовки. На відміну від неї, наземна бойова підготовка майбутніх льотчиків тактичної авіації має яскраво виражену особистісну орієнтацію й акцент на формуванні ключових психологічних і професійних якостей майбутніх льотчиків тактичної авіації.

Можна виділити основні елементи її наукового апарату: об'єкт, предмет, зміст, завдання. Об'єктом є особистість майбутнього льотчика тактичної авіації, що формується та розвивається на землі відповідно до вимог і умов бойових польотів. Предмет складає процес формування на землі особистості майбутнього льотчика тактичної авіації, здатного до ефективної бойової діяльності у повітрі (успішного виконання поставлених бойових завдань). Змістом цієї педагогічної конструкції є дидактичний процес, в ході якого формуються бойові інтелектуальні тактичні якості, що визначають успішність виконання бойових польотів, стійкість організму до стресових чинників бойового польоту, високий рівень працездатності у бойових умовах. Ключовим завданням наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації є формування комплексу навичок визначення та застосування сукупності принципів, способів організації, побудови й здійснення теоретичної та практичної діяльності щодо підготовки і ведення протистояння бойових авіаційних комплексів з урахуванням оновлення технологій бойового застосування авіації.

Дискусія. Таким чином, наявні підстави для виділення нового розділу військової педагогіки – наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації. Ми пропонуємо в подальшому тлумачити його як розділ військово-педагогічної науки, що досліджує закономірності формування на землі особистості, бойова діяльність якої здійснюється у повітрі й обґрунтовує зміст, форми і методи системи її наземного виховання, навчання та освіти.

Як самостійна педагогічна конструкція, наземне навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації має особливості, що зумовлені специфічними об'єктом і предметом, а також притаманними їй засобами навчання. Основними з них є такі:

1. *Інтегративний характер процесу наземного навчання бойовим польотам.* У спеціальній літературі, присвяченій професійній підготовці військових льотчиків, наголошується на необхідності залучення до цього процесу фахівців різних наукових галузей і міжпредметної інтеграції. З цього приводу Р.Макаров зауважив, що «теорія системної організації авіаційної педагогіки повинна: по-перше, зняти окремі сторони самостійності з різних засобів (дисциплін) підготовки з метою відновлення в інтеграції цілісної системи та, по-друге, виключити самостійність окремих засобів поза вибірково залученого комплексу» (Макаров, 2006). О. Керницький справедливо відмітив, що «вирішення проблеми якісної підготовки пілотів сьогодні можливе тільки з позицій інтеграції льотного навчання із суміжними науками, які вивчають людину» (Керницький, 2015).

Наземне бойове навчання майбутніх військових льотчиків ТА включає в себе (інтегрує) спеціально-теоретичне та тактико-теоретичне, тренажерне навчання, психологічну, психофізіологічну та фізичну підготовку. Кожен з цих елементів несе власне змістове навантаження і має власний методичний комплекс. Проте, за умови їх об'єднання в цілісну педагогічну систему з чіткими міжелементними та міжпредметними зв'язками, підпорядковану єдиним дидактичним цілям, можна досягнути синергетичного ефекту – максимального педагогічного результату, вираженого у первинній теоретичній, психологічній і фізичній готовності особистості до виконання бойових завдань у повітрі. Саме такої інтеграції цілей і засобів, теорії та досвіду наземної бойової підготовки не вистачає сьогодні у вітчизняній практиці фахової підготовки майбутніх льотчиків ТА.

2. *Багаторівневий характер процесу наземного навчання бойовим польотам.* Причинно-наслідкова логіка побудови освітнього процесу майбутніх військових льотчиків ТА диктує послідовний (порівневий) алгоритм навчання. У повній мірі це стосується наземної бойової підготовки, що враховує різні форми і засоби навчання. До таких рівнів найбільш доцільно віднести наступні:

перший – являє собою первинну підготовку у вигляді теоретичного (вербально-логічного) тактичного навчання у поєднанні з практикою формування стійкості до впливу шкідливих факторів бойових польотів. У теоретичній частині в ході спеціальних і тактичних дисциплін та курсів здобуваються знання з бойового застосування літака, бойового маневрування, штурманської підготовки, тактики роду авіації, тактичної медицини, виживання в умовах автономного існування на території противника. Практична частина складається зі спеціальної фізичної підготовки на витривалість і переносимість перевантажень, рукопашного бою, курсів виживання та практичної медицини. Основним методичним інструментарієм виступають вербальні засоби активізації навчання у поєднанні з сучасними інтерактивними технологіями (наприклад, за допомогою digital combat simulator).

Другий (рівень наочно-образних тактичних дій) – це формування основи тактичного мислення у вигляді первинного образу польоту (уявлення про просторове положення свого літака відносно об'єктів противника) та оперативних дій з розв'язування польотних ситуацій. Також, на цьому рівні проводяться психологічні тренінги з проблем польотів на малих та гранично малих висотах, ураження наземних і повітряних цілей, пошуку малих наземних цілей та інш. Основне методичне наповнення тут – робота на спеціальних тренажерах і з програмами-симуляторами.

Третій (сумісні пілотажно-тактичні дії) спрямований на формування спеціальних навичок управління повітряним боєм з додержанням вимог безпеки польотів, що досягається спеціальною тренажерною практикою.

Четвертий (чуттєво-предметний) покликаний змоделювати максимум ситуацій повітряного бойового протистояння з метою формування психологічної готовності до зустрічі з противником під час бойового польоту. Результат досягається за рахунок поєднання тренажерної та льотної підготовки.

П'ятий (рівень вогневої та тактичної взаємодії) являє собою відпрацювання повного комплексу дій бойового пілотування БАК на спеціальних тактичних тренажерах типу Full Mission Simulator. Навчання та тренування оптимально проводити на цьому етапі у формі льотно-тактичних вправ і льотно-тактичних навчань.

Додержання такого алгоритму наземного навчання, на наше переконання, здатно забезпечити високий рівень первинної фахової підготовки майбутніх військових льотчиків та сформувати у них необхідний рівень готовності до виконання бойових завдань за призначенням роду авіації.

Висновки. Вище зазначене дає аргументовані підстави віднести наземне навчання бойовим польотам до окремого розділу військової педагогіки, теорія якої знаходиться в процесі свого становлення. Вже обґрунтовані її об'єкт, предмет, сутність і завдання, але потребують уточнення її експериментального підтвердження методологічний інструментарій, принципи та форми організації, критерії і методи оцінки професійної готовності, що є задачами для наших подальших досліджень. Однак уже сьогодні можна виділити основні педагогічні особливості цієї педагогічної конструкції – інтегративний і багаторівневий характер наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації, що повинно знайти практичне відображення в конкретних положеннях освітнього процесу вітчизняних ЗВВО.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Гандер, Д. В. (2007). *Профессиональная психопедагогика*, Москва: Воентехиниздат.
- Камінський, В. В. (2016). Повітряні Сили Збройних Сил України: історія створення. *Відродження Українського війська: сучасність та історична ретроспектива*: збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції, 1-2 грудня 2016 р. Київ: НУОУ.
- Квятош, Е. П. (2010). *Развитие интеллектуальных способностей на основе информационных технологий в профессиональной подготовке военного летчика* (кандидатская диссертация). Кубанский государственный университет, Российская Федерация.
- Керницький, О. М. (2015). Формування готовності курсантів льотних навчальних закладів до професійної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 41(94), 155-161.
- Лезік, О. В., Самоквіт, В. І. & Шевченко, А. І. (2010). Аналіз можливих дій тактичної та армійської авіації по підрозділах першого ешелону загальновійськового з'єднання в обороні. *Системи озброєння і військова техніка*, 2(22), 2-9.
- Макаров, Р. Н. (2006). Социально-биологическая концепция человека как методологическая основа профессиональной педагогики. *Вестник МНАПЧАК*, 2(21), 5-14.
- Невзоров, Р. В. (2020). До питання наземного навчання бойовим польотам майбутніх льотчиків тактичної авіації. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки. Збірник наукових праць*, 7, 67-72. doi:10.33251/2522-1477-2020-7-67-72
- Про затвердження Правил польотів державної авіації в повітряному просторі України (2015). Наказ Міністерства оборони України від 9 грудня 2015 р. № 700. Retrieved from <http://search.ligazakon.ua>
- Про Збройні Сили України (1991). Закон України № 1935-ХІІ від 06.12.1991 (із змінами і новими редакціями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
- Про Стратегію національної безпеки України (2015). Указ Президента України №287/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року. <https://www.president.gov.ua/documents>
- Савин, В. С. (1995). *Авиация в Украине. Очерки истории*, Харьков: Основа.

REFERENCES

- Gander, D. V. (2007). *Professional'naya psikhopedagogika [Professional psychopedagogics]*. Moskva: Voentekhinizdat.
- Kamins'kyu, V. V. (2016). Povitryani Syly – istoriya stvorenniya [Aircrafts - history of creation]. *Vidrodzhennya Ukrayins'koho viys'ka: suchasnist' ta istorychna retrospektyva. Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoyi naukovoyi konferentsiyi*, 22.

Kvyatosh, E. P. (2010). *Razvitie intellektual'nykh sposobnostei na osnove informatsionnykh tekhnologii v professional'noi podgotovke voennogo letchika [Developing intellectual flairs on the basis of information technologies in professional preparation of military pilot]* (kandidatskaya dissertatsiya). Kubanskii gosudarstvennyi universitet, Rossiiskaya Federatsiya.

Kernyts'kyi, O. M. (2015). Formuvannya hotovnosti kursantiv l'otnykh navchal'nykh zakladiv do profesiynoi diyal'nosti [Forming of readiness of students of flying educational establishments is to professional activity]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitniy shkolkakh*, 41 (94), 155-161.

Lezik, O. V., Samokvit, V. I. & Shevchenko, A. I. (2010). Analiz mozhlyvykh diy taktychnoy ta armiy'skoy aviatyyi po pidrozdilakh pershoho eshelonu zahal'noviy'skovoho z"yednannya v oboroni [An analysis of possible actions of tactical and army aviation is on subdivisions of the first echelon of common to all arm connection in a defensive]. *Systemy ozbroynnya i viys'kova tekhnika*, 2(22), 2-9.

Makarov, R. N. (2006). Sotsial'no-biologicheskaya kontseptsiya cheloveka kak metodologicheskaya osnova professional'noi pedagogiki [Socially-biological conception of man as methodological basis of professional pedagogics]. *Vestnik MNAPChAK*, 2(21), 5-14.

Nevzorov, R. V. (2020). Do pytannya nazemnoho navchannya boyovym pol'otam maybutnikh l'otchykiv taktychnoy aviatyyi [To the question of surface studies to battle flights of future pilots of tactical aviation]. *Naukovyy visnyk L'otnoyi akademiyi. Seriya: Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats'*, 7, 67-72. doi: 10.33251/2522-1477-2020-7-67-72

Pro zatverdzhennya Pravyl pol'otiv derzhavnoyi aviatyyi v povitryanomu prostori Ukrayiny (2015). [About claim of Rules of flights of state aviation in air space of Ukraine] *Nakaz Ministerstva oborony Ukrayiny vid 9 hrudnya 2015 r. # 700*. <http://search.ligazakon.ua>

Pro Zbroyni Syly Ukrayiny (1991). [About the Armed Forces of Ukraine]. *Zakon Ukrayiny # 1935-XII vid 06.12.1991 (iz zminamy i novymy redaktsiyamy)*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

Pro Stratehiyu natsional'noyi bezpeky Ukrayiny (2015). [About Strategy of national safety of Ukraine]. *Ukaz Prezydenta Ukrayiny #287/2015 Pro rishennya Rady natsional'noyi bezpeky i oborony Ukrayiny vid 6 travnya 2015 roku*. <https://www.president.gov.ua/documents>

Savin, V. S. (1995). *Aviatyya v Ukraine. Ocherki istorii [Aviation in Ukraine. Essays of history]*. Khar'kov: Osnova.

R. Nevzorov

PEDAGOGICAL FEATURES OF GROUND TRAINING IN COMBAT FLIGHTS OF FUTURE TACTICAL AVIATION PILOTS

Abstract

In the article that is the publication of separate positions of doctoral dissertation research, authorial conceptual vision of problem of surface studies to battle flights (surface battle studies) of future pilots of tactical aviation is presented. It is important the constituent of professional preparation of soldiery pilots practically was not investigated from positions of professional aviation pedagogics and military pedagogics. Forming primary readiness future of soldiery pilots to own flying studies and implementation of urgent flying tasks, surface studies to battle flights mortgage foundation on the future for effective professional activity. An aim and tasks to the article is a ground of surface studies to battle flights of future pilots of tactical aviation as new separate direction of military pedagogics and selection of him pedagogical features. On the basis of complex of the scientific, special pedagogical and empiric methods, an author examines him as an independent pedagogical construction fundamentally different from methodology of flying studies and surface preparation to flights. It is suggested to define surface studies to battle flights of future pilots of tactical aviation as a division of military-pedagogical science, that investigates conformities to law of forming on earth of personality, battle activity of that comes true midair and grounds maintenance, forms and methods of the system of surface education, studies and education on the whole future pilots of tactical aviation. Distinguished and reasonable her basic pedagogical features - integration and multilevel character of surface studies to battle flights of future pilots of tactical aviation.

Keywords: battle flight; pedagogical features; the pedagogical system of providing of quality; pedagogical features; surface battle studies; tactical aviation.